មាតិកា

ឧទ្ទិសស្នាដៃ..........I
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ..........II
អំណះអំណាង..........IV
អក្សរកាត់..........V
មូលន័យសង្ខេប..........VI
Abstract..........X
អារម្ភកថា..........XI

សេចក្តីផ្តើម

១.លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ១
២.ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ២
៣-គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ ២
៤.ដែនកំណត់និងវិសាលភាពនៃការស្រាវជ្រាវ ២
៥.វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ..........៣
៦.សារប្រយោជន៍នៃការស្រាវជ្រាវ ៣
៧-រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ ៤

ជំពូកទី១

ទស្សនទានទូទៅស្តីពីប្រវត្តិព្រះពុទ្ធសាសនានៅកម្ពុជា

១.១.និយមន័យរដ្ឋបាល ៥
១.២.និយមន័យរដ្ឋបាលសង្ឃ ៦
១.៣. និយមន័យព្រះពុទ្ធសាសនា ១១
១.៤. ស្ថានភាពទូទៅនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ១៤
១.៥.ប្រវត្តិព្រះពុទ្ធសាសនានៅកម្ពុជា ២៥
១.៥.១.ព្រះពុទ្ធសាសនានៅសម័យនគរភ្នំ..........២៦
១.៥.២.ពុទ្ធសាសនាសម័យចេនឡា ២៨
១.៥.៣.ពុទ្ធសាសនាសម័យអង្គរ..........២៩
១.៥.៤.ពុទ្ធសាសនានៅសម័យក្រោយអង្គរ..........៣១
១.៥.៥.ពុទ្ធសាសនាសម័យកណ្តាល ៣២
១.៥.៦.ព្រះពុទ្ធសាសនានៅសម័យអាណានិគមនិយមបារាំង..........៣៣
១.៥.៧. ព្រះពុទ្ធសាសនានៅសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម..........៣៥

១.៥.៨.ព្រះពុទ្ធសាសនានៅសម័យសាធារណៈរដ្ឋខ្មែរ (១៩៧០-១៩៧៥)..........៣៨
១.៥.៩.ព្រះពុទ្ធសាសនាសម័យខ្មែរក្រហម..........៣៩
១.៥.១០.ពុទ្ធសាសនាសម័យក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩..........៤០
១.៦.ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលសង្ឃនិងដំណើរវិវត្តន៍តាំងពីសម័យបុរាណ..........៤៤
១.៧.តួនាទីភារកិច្ចនិងការទទួលខុសត្រូវនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលពុទ្ធចក្រ..........៤៨
១.៧.១-រចនាសម្ព័ន្ធថ្នាក់ដឹកនាំប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលពុទ្ធចក្រ..........៤៨
១.៧.២.រចនាសម្ព័ន្ធអង្គការនីតិបញ្ញត្តិ..........៤៩
១.៧.៣.រចនាសម្ព័ន្ធអំណាចតុលាការ..........៤៩
១.៧.៤.តួនាទីភារកិច្ចនិងការទទួលខុសត្រូវថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋបាលសង្ឃពុទ្ធសាសនានៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា..........៤៩

ជំពូកទី២
រដ្ឋបាលសង្ឃនៅប្រទេសកម្ពុជា

២.១.រចនាសម្ព័ន្ធគណៈសង្ឃខ្មែរ..........៦៣
២.១.១-គណៈសង្ឃនាយក..........៦៣
២.១.២.ព្រះរាជាគណៈមាន៤ថ្នាក់..........៦៣
២.១.៣.គណៈសង្ឃខេត្ត-រាជធានីមាន៦រូប..........៦៣
២.១.៤.គណៈសង្ឃក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌ/មាន៥រូប..........៦៣
២.១.៥.គណៈសង្ឃវត្តមាន៥រូប..........៦៤
២.១.៦.គណៈថេរសភាថ្នាក់មូលដ្ឋាន..........៦៤
២.២.អង្គការលេខគណៈសង្ឃនាយកពុទ្ធសាសនាគណៈមហានិកាយ..........៦៥
២.២.១.អង្គការលេខគណៈសង្ឃរាជធានី-ខេត្ត..........៦៥
២.២.២.អង្គការលេខគណៈសង្ឃក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ..........៦៥
២.២.៣.អង្គការលេខគណៈសង្ឃវត្ត..........៦៦
២.២.៤.ព្រះរាជាគណៈក្នុងតំណែងនៃគណៈមហានិកាយ..........៦៦
២.៣.អង្គការលេខគណៈសង្ឃនាយកពុទ្ធសាសនានៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ..........៦៧
២.៤.តួនាទីនិងភារកិច្ចមន្ត្រីសង្ឃគ្រប់បណ្តាថ្នាក់នៃគណៈសង្ឃកម្ពុជា..........៦៧
២.៤.១.តួនាទីនិងភារកិច្ចសម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ..........៦៧
២.៤.២.តួនាទីនិងភារកិច្ចសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក..........៦៨
២.៤.៣.តួនាទីនិងភារកិច្ចព្រះសង្ឃនាយករងទី១..........៦៨

២.៤.៤.តួនាទីនិងភារកិច្ចព្រះសង្ឃនាយករងទី២ .... ៦៨
២.៤.៥.តួនាទីនិងភារកិច្ចព្រះសង្ឃនាយករងទី៣ .... ៦៩
២.៤.៦.តួនាទីនិងភារកិច្ចព្រះរាជាគណៈគ្រប់ថ្នាក់ ៦៩
២.៤.៧.តួនាទីនិងភារកិច្ចរបស់ឋានានុក្រមព្រះគ្រូ ៧០
២.៤.៨.តួនាទីនិងភារកិច្ចរបស់ព្រះឧបជ្ឈាយ៍ ៧០
២.៤.៩.តួនាទីនិងភារកិច្ចព្រះមេគណ ៧០
២.៤.១០.តួនាទីនិងភារកិច្ចព្រះគ្រូអនុគណ ៧៥
២.៤.១១.តួនាទីនិងភារកិច្ចគណៈសង្ឃវត្ត ៨០
២.៥.ស្ថិតព្រះសង្ឃក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ៨៤
២.៦.ថេរសភា(តុលាការសង្ឃ)នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ៨៧
២.៦.១.ការរៀបចំនឹងប្រព្រឹត្តទៅរបស់គណៈថេរសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ៨៧
២.៦.២-ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងគណៈថេរៈសភាសង្ឃថ្នាក់ជាតិ ៨៧
២.៦.៣.តួនាទីនិងភារកិច្ចថេរសភាសង្ឃថ្នាក់ជាតិ ៨៨
២.៦.៤.ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងគណៈថេរសភាសង្ឃេះរាជធានី-ខេត្ត-ក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ ៨៨
២.៦.៥.ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងគណៈថេរសភាសង្ឃថ្នាក់រាជធានី-ខេត្ត ៨៩
២.៦.៦.ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងគណៈថេរសភាសង្ឃថ្នាក់ក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ ... ៩០
២.៦.៧.អនុសង្ឃវិច្ឆរៈមហាសន្និបាតសង្ឃប្រចាំឆ្នាំ ៩១

ជំពូកទី៣
ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងមន្ត្រីសង្ឃគ្រប់បណ្ដាថ្នាក់

៣.១. ការតែងតាំងសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ ឬព្រះសង្ឃនាយក..៩៤
៣.២.ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងព្រះសង្ឃនាយករងទី១ទី២ទី៣..៩៤
៣.៣.ការតែងតាំងរាជាគណៈក្នុងតំណែងនិងរាជាគណៈកិត្តិយស..៩៤
៣.៤.ការតែងតាំងមន្ត្រីសង្ឃឋានានុក្រមថ្នាក់ព្រះគ្រូ..៩៥
៣.៥.ការតែងតាំងគណៈសង្ឃថ្នាក់មូលដ្ឋាន រាជធានី-ខេត្ត..៩៥
៣.៦.ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងសហការីគណ..៩៦
៣.៧.ការជ្រើសតាំងនិងការតែងតាំងព្រះឧបជ្ឈាយ៍..៩៦
៣.៨.ការតែងតាំងគណៈសង្ឃក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ..៩៦
៣.៩.ការជ្រើសតាំងព្រះអនុគណក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ..៩៦

៣.១០.ការជ្រើសតាំងនិងតែងតាំងសហការីគណក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ....................៩៧
៣.១១.ការជ្រើសតាំងនិងតែងតាំងគណៈសង្ឃជាចៅអធិការវត្ត...............................៩៧
៣.១២.លក្ខន្តិកៈនៃការតែងតាំងមន្ត្រីសង្ឃ...៩៨
៣.១២.ព្រះពុទ្ធសាសនានិងបញ្ហាប្រឈម...១០៥
សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន...១១១
គន្ថនិទ្ទេស
ឧបសម្ពន្ធ

ឧទ្ទិសស្នាដៃ

ទូលព្រះបង្គំខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព សូមនមស្សការថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះរតនត្រ័យដោយសេចក្ដីគោរពជ្រះថ្លាយ៉ាងក្រៃលែង ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព សូមឧទ្ទិសសារណាបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់នេះ ជូនចំពោះអ្នកមានគុណទាំងពីរបានផ្ដល់កំណើតឲ្យកូន ព្រមទាំងធ្វើពលីកម្មគ្រប់យ៉ាងដើម្បីចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សារូបកូនឲ្យកើតឡើងក្នុងលោកនេះ ប្រកបដោយព្រហ្មវិហារធម៌ យ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះរូបកូន មិនអាចរកអ្វីប្រៀបស្មើបាន។

សូមឧទ្ទិសស្នាដៃនេះ ចំពោះវីរភាពដ៏ក្លាហានចំពោះបុព្វបុរសខ្មែរគ្រប់ជំនាន់ និងគ្រប់សម័យកាលដែលបានបូជាសាច់ស្រស់ ឈាមស្រស់ក្នុងការកសាង ការពារប្រទេសជាតិមាតុភូមិឱ្យបានស្ថិតស្ថេរគង់វង្សរហូតមកដល់សម័យកាលបច្ចុប្បន្ន ។ ទោះបីខ្មែរយើងជួបគ្រោះថ្នាក់ព្យុះបោកបក់គួរឱ្យរន្ធត់អស់កាលជាយូរអង្វែងក្ដីតែបញ្ញាស្មារតី និងមនសិការរបស់ខ្មែរពោរពេញទៅដោយសេចក្ដីគោរព ប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ វប្បធម៌ ប្រពៃណី អរិយធម៌ អក្សរសាស្ត្រជាតិផូរផង់ឱ្យគង់វង្សបាន។ ជាក់ស្ដែងដូចជាវត្តអារាមព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីកន្លែងដែលបានថែរក្សាអភិរក្ស ការពារប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ វប្បធម៌ ប្រពៃណី អរិយធម៌ អក្សរសាស្ត្រជាតិ ក្បួនខ្នាតបានយ៉ាងល្អ តាមរយៈកាយវិការ មនសិការស្នេហាជាតិរបស់ព្រះសង្ឃ ពុទ្ធបរិស័ទខ្មែរសម័យនោះ សុខចិត្តលះបង់ជីវិត ដើម្បីការពារព្រលឹងអត្តសញ្ញាណជាតិឱ្យបានគង់វង្សបន្សល់ទុកឱ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយៗទៀតជួយថែរក្សានិងការពារបន្ត ។ សូមវិញ្ញាណខន្ធរបស់បុព្វបុរសខ្មែរបានទៅចាប់បដិសន្ធិនៅស្ថានបរមសុខគ្រប់ៗគ្នាហើយជួយប្រសិទ្ធពរជ័យសិរីមង្គលដល់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយ សូមជួបប្រទះតែសុខសន្តិភាព វឌ្ឍនភាព ជារៀងរហូតតទៅ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរព្រះគុណនិងអរគុណ

ជាបឋមទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព សូមថ្លែងអំណរព្រះគុណដ៏យ៉ាងជ្រាលជ្រៅខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតចំពោះ៖

-**សម្តេចព្រះអគ្គមហាសង្ឃរាជាធិបតី ទេព វង្ស** សម្តេចព្រះអគ្គមហាសង្ឃរាជនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលបានបំបួសកុលបុត្រខ្មែរតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៩ មកហើយបានដឹកនាំវិស័យពុទ្ធសាសនា ឲ្យបានរីកចម្រើនដល់សព្វថ្ងៃ។ជាពិសេសសម្តេចបានប្រទានឋានៈនិងតួនាទីមន្ត្រីសង្ឃព្រមទាំងបើកឱកាសដល់ព្រះសង្ឃ ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានសិក្សារៀនសូត្រចំណេះដឹងក្នុងផ្លូវលោកនិងផ្លូវធម៌ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសជាដរាបមក។

-ព្រះឧបជ្ឈាយ៍និងឧបសម្បទាចារ្យ ដែលបានផ្តល់ជីវិតផ្នួសដល់ខ្ញុំព្រះករុណាក្នុងសំណាក់ព្រះពុទ្ធសាសនានិងថ្លែងអំណរព្រះគុណជាពិសេសចំពោះ**សម្តេចព្រះឧត្តមចរិយាបណ្ឌិត ឈឹង ប៊ុនឈា** ដែលបានជួយណែនាំព្រមទាំងផ្តល់ជាឯកសារសម្រាប់ធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីបែបបទរដ្ឋបាលសង្ឃក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា។

-សម្តេចទាំងពីរគឺ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន** ជាប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា **សម្តេចអគ្គមហាពញាចក្រី ហេង សំរិន** ប្រធានរដ្ឋសភាបានរំដោះប្រទេសជាតិមាតុភូមិកម្ពុជា និងពុទ្ធសាសនាឲ្យរួចផុតពីអន្លង់មរណៈនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យហើយមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ បានបង្កើតឲ្យមានសុខសន្តិភាពពេញលេញទូទាំងប្រទេសសម្រាប់ពលរដ្ឋកម្ពុជាគ្រប់រូប។ ជាងនេះទៅទៀតសម្តេចទាំងពីរបានចំណាយអស់ទាំងកម្លាំងកាយកម្លាំងចិត្តនិងប្រាជ្ញាដោយពុំគិតពីការនឿយហត់ក្នុងការកសាង អភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិឱ្យបានរីកចម្រើនគ្រប់វិស័យ និងជាពិសេសខ្ញុំមានឱកាសបានសិក្សារៀនសូត្ររហូតដល់ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ជាស្ថាពរនិងដោយសុវត្ថិភាព។

-លោកសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិតទាំងអស់ ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃរបស់ខ្លួនមករៀបចំឯកសារសម្រាប់ធ្វើការបង្រៀនខ្ញុំឲ្យមានលទ្ធភាពអាចសរសេរសារណាបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់នេះឡើង។ ជាពិសេសសូមថ្លែងអំណរយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះលោកបណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ទូច** ប្រធានរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជានិងជាប្រធានគណៈកម្មការវាយតម្លៃសារណា លោកបណ្ឌិត **សឿន សោភ័ណ** សាស្ត្រាចារ្យណែនាំផ្ទាល់តែងតែឆ្លៀតឱកាសណែនាំអាត្មាភាពនិងលើកទឹកចិត្តឱ្យសរសេរសារណានេះឡើង ។

ឯកឧត្តម លោកជំទាវ អស់លោក លោកស្រី បណ្ឌិត បញ្ញវ័ន្ត មន្ត្រីរាជការនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជាដែលបានធ្វើពលីកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ដើម្បីជំរុញដំណើរការ នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជាឲ្យឈានទៅមុខជានិច្ច ដែលជាការផ្តល់លទ្ធភាពដល់អាត្មាភាពក្នុងការបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ឯកទេសរដ្ឋបាលសាធារណៈនៅរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជានេះ ។

អំណះអំណាង

ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព **ព្រះមហាគម្ពីរប្បញ្ញោ ឡាំ សុខឃី** ជាសមណនិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ជំនាន់៦វគ្គទី១ជំនាញរដ្ឋបាលសាធារណៈនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា។

អាត្មាភាព **ព្រះមហាគម្ពីរប្បញ្ញោ ឡាំ សុខឃី** សូមបញ្ជាក់និងធានាអះអាងថា ខ្លឹមសារនិក្ខេបបទថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់នេះ គឺកើតចេញពីគំនិតសិក្សាស្រាវជ្រាវតាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រត្រឹមត្រូវ មិនបានថតចម្លងចេញពីឯកសារសារណា ឬចម្លងចេញពីសៀវភៅដើមទាំងស្រុងពីរបស់លោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិតណាមួយឡើយ ។ អត្ថបទដែលអាត្មាបានសរសេរនេះ ពិតជាទិន្នន័យមួយដែលកើតចេញពីការស្រាវជ្រាវសុទ្ធសាធ ពោលគឺផ្អែកទៅលើការអនុវត្តជាក់ស្តែងនិងឯកសារជាមូលដ្ឋានខ្លះ ជាពិសេសទាក់ទងជាមួយបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់អាត្មាភាពដែលជាអ្នកបួសនៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាបានធ្វើកិច្ចការងាររបស់សង្ឃនោះផ្ទាល់តែម្តង។ ទិន្នន័យខ្លះទៀត គឺកើតឡើងដោយការអង្កេត ការវិភាគ ការវាយតម្លៃ និងសន្និដ្ឋានព្រមទាំងទាញយកចំណុចខ្សោយចំណុចខ្លាំងហើយបង្កើតឡើងជាអនុសាសន៍នេះតែម្តង ។

ក្នុងករណីណាដែលអាត្មាភាពធានាអះអាងបញ្ជាក់មិនត្រឹមត្រូវ អាត្មាភាពសូមទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងចំពោះមុខច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលបានចែងជាធរមាន ។

ថ្ងៃ............ខែ.........ឆ្នាំ.......ឯកស័កព.ស.២៥៦៤

ខេត្តកំពង់ធំថ្ងៃទី..............ខែ...........ឆ្នាំ២០២០

ព្រះមហា ឡាំ សុខឃី

បានឃើញនិងឯកភាព

សាស្ត្រាចារ្យ

ថ្ងៃ.............ខែ...........ឆ្នាំ.......ឯកស័កព.ស.២៥៦៤

ភ្នំពេញថ្ងៃទី.............ខែ........ឆ្នាំ២០២០

សឿន សោភ័ណ

អក្សរកាត់

(ប្រើក្នុងសារណា)

កជស	ក្រសួងធម្មការ និងសាសនា
គ.ស.	គ្រិស្តសករាជ
នស/រកម	នរោត្តម សីហមុនី/ព្រះរាជក្រម
នស/រកត	នរោត្តម សីហមុនី/ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំង
បប	បទបញ្ញត្ត
សប្រក	សង្ឃប្រកាស
ព.ស.	ពុទ្ធសករាជ
មសរ/ប្រក	ប្រកាសរបស់ព្រះមហាសង្ឃរាជ
លសា	លទ្ធកម្មសាធារណៈ
សនកជ	គណៈសង្ឃនាយកនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
សណន	សេចក្តីណែនាំ
សសរ	សេចក្តីសម្រេច
សរ	ចរាចរ
អនក្រ	អនុក្រឹត្យ
អនក្រ.តត	អនុក្រឹត្យស្តីពីការតែងតាំង
អនក្រ.បក	អនុក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើត
ឧ.	ឧទាហរណ៍

មូលន័យសង្ខេប

ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាមួយក្នុងចំណោមសាសនាទាំងឡាយ ដែលមានភាពស៊ីវិល័យ ព្រមទាំងមានប្រពន្ធរដ្ឋបាលច្បាស់លាស់ តាមឋានានុក្រមរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា កាលណាយើងនិយាយពាក្យថា «រដ្ឋបាល» គឺសំដៅដល់ការគ្រប់គ្រងកិច្ចការងារអ្វីមួយជាសកម្មភាពឬមុខងារទាំងឡាយដែលទាក់ទងផ្នែកសាធារណៈ និងជាសកម្មភាពគតិយុត្តនិងសកម្មភាពផ្សេងៗទៀតទាំងអស់ដែលស្ថិតក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរសាធារណៈពាក់ព័ន្ធនឹងមានគោលបំណងបម្រើតម្រូវការប្រយោជន៍ទូទៅ។ ការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋបាលត្រូវស្ថិតនៅក្រោមវិធានវិសេសសម្រាប់ខ្លួនដែលប្រែប្រួលតាមតម្រូវការសេវារដ្ឋបាល និងភាពចាំបាច់នៃការសម្របសម្រួលរវាងសិទ្ធិរបស់រដ្ឋបាលជាមួយសិទ្ធិរបស់ឯកជន ។ លក្ខណៈវិសេសមួយទៀតគឺវិធានសំខាន់ៗនៃរដ្ឋបាលភាគច្រើនកើតចេញពីយុត្តិសាស្ត្រ វិធីសាស្ត្រនៃអ្នកដឹកនាំដើម្បីញ៉ាំងឲ្យការអនុវត្តការកិច្ចប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងមិនច្របូលច្របល់ក្នុងដំណើរជាប្រក្រតីក្នុងសកម្មភាពការងាររបស់ខ្លួន។

ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលក្នុងទីនេះ គឺយើងសំដៅទៅលើគោលការណ៍ទូទៅសម្រាប់គ្រប់គ្រងបែបរដ្ឋបាលផ្នែកពុទ្ធសាសនា តាំងពីថ្នាក់កណ្តាលរហូតដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋានដែលជាអ្នកមានភាតព្វកិច្ចត្រូវយល់ដឹងឱ្យបានច្បាស់អំពីសិទ្ធិអំណាច និងការទទួលខុសត្រូវតាមតួនាទីនឹងភារកិច្ចដែលច្បាប់និងបញ្ញត្តិនានាបានកំណត់ឲ្យ ។ ចំណែកឯគោលការណ៍សំខាន់ៗដែលអ្នកគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលពុទ្ធសាសនាត្រូវដឹងមានៈ

-វិជ្ជាជីវៈកម្មៈ គឺមានការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ឬការបណ្តុះបណ្តាលជាជំនាញពោលគឺកន្លែងការងាររដ្ឋបាលត្រូវតែជាកន្លែងមានវិជ្ជាជីវៈច្បាស់លាស់ក្នុងនោះ គឺត្រូវមានការរៀបចំឱ្យមានបណ្តុះបណ្តាលផ្តល់ជំនាញនិងចំណេះដឹងដល់បុគ្គលិកដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ គឺជាការចាំបាច់បំផុតដើម្បីតម្រង់ទិសឆ្ពោះទៅរកប្រសិទ្ធភាព ។

-ការបែងចែកការងារៈ ទាំងការងារគ្រប់គ្រងនិងការងារបច្ចេកទេស ត្រូវមានការបែងចែកភារកិច្ចឲ្យបានច្បាស់លាស់ ហើយការបែងចែកនោះត្រូវគិតទៅដល់កម្រិតឯកទេស ភាពស្ទាត់ជំនាញនៃបុគ្គលម្នាក់ៗ។

-សិទ្ធិអំណាចៈ គឺអាចបញ្ជានិងផ្ទេរអំណាច ឲ្យគេគោរពតាមក្នុងគ្រប់កាលៈទេសៈ។ វាចេញពីសិទ្ធិអំណាចជាផ្លូវការដែលផ្តល់ដោយច្បាប់រួមទាំងសិទ្ធិអំណាចផ្ទាល់ខ្លួន ដែលជាភាពឆ្លាតវៃនិងបទពិសោធន៍។

-វិន័យៈ មានភាពចាំបាច់បំផុតសម្រាប់ដំណើរការណ៍ជាប្រក្រតីនៃអង្គភាព ព្រោះវិន័យជាក្រឹត្យក្រមសម្រាប់រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ របៀបរៀបរយសេចក្តីថ្លៃថ្នូនិងប្រសិទ្ធភាពការងារ ។

-ឋានានុក្រមកម្មៈ ត្រូវមានឋានានុក្រមច្បាស់លាស់ដោយធ្វើយ៉ាងណារៀបចំឲ្យមានការចែកអំណាចក្នុងការដឹកនាំ ព្រោះការរៀបចំធ្វើឋានានុក្រមកម្ម ការបែងចែកការងារឲ្យ

មានឋានានុក្រម មានផលប្រយោជន៍ ដូចជាធ្វើឲ្យមានការគិតគូរបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយបម្រើប្រយោជន៍សាធារណៈឲ្យចំគោលដៅនិងមិនមានការរើសអើង ។

-ឯកភាពនៃការបញ្ជានិងការដឹកនាំ៖ រាល់បទបញ្ជានិងការដឹកនាំទាំងឡាយ គឺត្រូវមានគោលការណ៍តែមួយមានផែនការតែមួយនិងគោលបំណងតែមួយ មានន័យថា មុននឹងសម្រេចចិត្តចេញនូវផែនការណ៍យុទ្ធសាស្ត្រអ្វីមួយគួរតែរួមគ្នាគិត រួមគ្នាសម្រេចនិងរួមគ្នាធ្វើទើបឈានទៅសម្រេចតាមគោលដៅបាន ។

-ទុកផលប្រយោជន៍រួមជាធំ៖ ត្រូវមានភាពស្មោះត្រង់ សុចរិត មិនកេងបន្លំ មិនភូតកុរបោកប្រាស់ឬដោយសារបុគ្គលម្នាក់ឬមួយក្រុមមិនគួរឱ្យគ្របសង្កត់ចំពោះផលប្រយោជន៍និងទិសដៅរបស់អង្គភាពបានឡើយ ។

ក្នុងន័យនេះ ស្ថាប័នព្រះពុទ្ធសាសនាត្រូវមានការគ្រប់គ្រងដោយច្បាស់លាស់និងបទបញ្ញត្តិនានា។ ការរៀបតាក់តែងច្បាប់និងបទបញ្ញត្តិផ្សេងៗគឺស្របទៅតាមច្បាប់ធម្មជាតិ និងតម្រូវការជាក់ស្តែងរបស់ពុទ្ធបរិស័ទ និងប្រសិទ្ធភាពការងារក្នុងគោលបំណងដើម្បីបម្រើប្រយោជន៍ទូទៅ ដោយគ្មាននិន្នាការលំអៀងទៅរកផលប្រយោជន៍បក្សពួកឬអ្នកដែលមានឥទ្ធិពល និងអំណាចណាមួយឡើយ។ ហើយព្រះពុទ្ធសាសនាមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ចូលរួមអប់រំ បន្ទំកាយវាចា ចិត្តដល់ពលរដ្ឋទូទៅឱ្យយល់អំពីតម្លៃនៃអំពើល្អ ចេះស្រលាញ់និងកសាងនូវអំពើល្អ ស្គាល់គុណ ទោស អាក្រក់ ល្អ ស ខ្មៅ វៀរចាកអំពើទុច្ចរិតគ្រប់យ៉ាង ឲ្យចេះសន្សំនៅសេចក្តីល្អ ជួយទុកធុរៈជួយយកអាសារគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ជាពិសេសវិស័យពុទ្ធសាសនាបានដើតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការថែរក្សាខឿនវប្បធម៌ ប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ អរិយធម៌អក្សរសាស្ត្ររបស់ជាតិការអប់រំសីលធម៌ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរដល់សង្គមនិងមនុស្សគ្រប់វ័យ ។

ដោយសារតែព្រះពុទ្ធសាសនាបានផ្តល់ប្រយោជន៍ច្រើនដល់សង្គមកម្ពុជាទើបបណ្តាលឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាជាង៩៥ភាគរយនាំគ្នាប្រតិបត្តិតាមគោលការណ៍ទាំងឡាយដែលព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់បានទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅមកមិនឱ្យប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ខិតខំសាងអំពើល្អ ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្លួនឱ្យដើរផ្លូវកណ្តាលដែលជាផ្លូវដ៏ល្អប្រសើរ មិនស្តាំពេក មិនឆ្វេងពេកនេះ។

Abstract

Buddhism is one of the civilized religions there is also a clear hierarchical administrative system when we talk about "Rathabal" (administration), it is referred to as the governance of a work or function in the administrative framework and various legal activities under the responsibility of Relevant authorities, aimed at rendering service to the public in general. Administrative respons- ibility must be under a special rule which can be adjusted to the requirements of administrative service, and the necessity of the coordination between the strategies aimed at bringing about efficiency and effectiveness, rather than the confusion in the normal process of a task.

Administration here applies to general principles of administrative system in Buddhist and from the central power to grassroots levels in which those in obligations should be well aware of rights, powers, and accountabilities according to the roles and duties and stipulated in laws and provisions. And the main principles or factors which the leaders both in Buddhist of are as follows:

Vocational skills. It deals with vocational training: In the administrative sphere, there must be a professional place where employees were given proper skills and training indispensable for work efficiency and effectiveness.

Task division: As far as management and technical works are concerned, there must be a clear-cut division of duties which is to be made in conformity with the staffs' specialties and expertise.

Rights and powers: it deals with how to give order, delegate power under any circumstances. It comes out of legitimate rights and power, as provided for by laws, including personal rights and power, intelligence, and experience.

Discipline: It is most necessary for the normal functioning of an organ as the discipline is a rule which will be able to bring about order, dignity, and effectiveness.

Hierarchical order: There must be a clear-cut division n hierarchical order in leadership. The very division is useful for rendering service to the public according to the goal and without discriminations.

Unity command and leadership: Any rule of order and leadership must be in the same planning and goal, meaning before the decision to set up a strategic plan, there must be a collective thought, decision and action to realist objectives and goals.

Joint interest: Integrity, righteousness, no fraudulence or swindling: meaning individual interest must not dominate joint interest of an entity or organ.

In this respect, Buddhist needs to be equipped with laws and provisions. It is in accordance with the natural law and the specific needs of Buddhists work effectiveness as well as the purpose to render service for the well-being of the mass without discrimination or biases under no influence from anyone.

In Buddhist sector, disciplinary rules play an important role in educating people to be well aware of the value of wholesome deeds, to know what is morally right or wrong, to love and preform the wholesome deeds in life, to help each other in the case of difficulties. Moreover, Buddhist Buddhists plays an important role to the preservation of cultural pillars, customs and traditions, civilizations, literature, education on ethics and dignity to the people from all walks of life in the society.

Because of, Buddhism benefits the Cambodian society more than 95% of Cambodians follow the principles that the Buddha advised them not to do. Right, not too left, this is better.